

KIJKJES IN DE APRIL-FLORA RONDON NICE.

Wat zou het aardig zijn, als alle vrienden van dit blad, die uit den aard der zaak ook vrienden zijn van bloemen, eens een kijkje konden nemen in dit heerlijke bloemenland, waar nu, in het midden van April onze zomerbloemen fleurig buiten bloeien en de flora van de Nederlandsche serres zich in de open lucht volkomen thuis gevoelt. Men leest zoo vaak over den bloemenrijkdom van de Riviera, dat men zich wel een uitbundig heerlijke voorstelling van de hier te vinden schatten maken moet; maar wij weten nu, dat de werkelijkheid aan de stoutste verwachting beantwoordt.

Ze is eenvoudig onbeschrijfelijk heerlijk, de bloemenweelde in de parken, als de Jardin Public, aan zee gelegen en daarvan enkel door de Promenade des Anglais gescheiden; in de tuinen van de villa's op de bergen, en beschutte hoekjes tusschen de rotsen, in lage, vochtige valleien en het treffendst nog op het kale rotsgesteente, waar maar een nauw merkbaar laagje humus al voldoende schijnt te zijn, om blad en bloem te voorschijn te tooveren.

Zullen we aan 't opnoemen gaan? Maar er zal geen eind komen aan de lijst van namen, als wij vertellen, wat op groote perken, en in slingers, randen, groepen, overal het oog boeit, van violen en vergeet-mij-niet, cyclamen, geranium, muurbloem, de geliefde Marguérites, réséda, petunia en cineraria tot Calla's en Anthuriums en rozen met een overvloed van violieren en van anjelieren, groot en fors als rozen, en in een oneindigheid van variëteiten.

En al die trouwe, welbekende vrienden, ze kijken zoo genoegelijk ons aan van tusschen hoge, statige palmen en mimosa's en die vreemde eucalyptus-boomen, fors en stevig, waar de schors in lappen vaak bij neerhangt en van wier vele smalle, sikkelvormig omgebogen bladeren, aan hun knoestige takken hangend, thans verscheiden dor en dood zijn door de hevige kou, die men hier dezen winter bij uitzondering heeft gehad.

De dadelpalm, *Phoenix dactylifera*, is in deze streken de huiselijkste, algemeenste boom; dien men zich denken kan. Hij staat aan de Promenade en in den Jardin Public, in tuinen vóór hôtels aan boulevards en in gewone straten, in kleine tuinen, overal en schijnt hier wonderwel te tieren, want de stammen worden kolossaal dik, en de reusachtige veëren overwuiwen heele ruimten, zoodat deze palm als schaduwboom alleen al in dit zonnig land zeer welkom is. Hier en daar ziet men vruchten aan deze palmen hangen. Het eerst zagen wij ze in den Botanischen Tuin van Cap d'Antibes. De boomen dragen dan dicht tegen den stam onder de kroon van bladeren lange, zware vruchtentrossen van wel

een halven meter lengte. Om tot volkomen rijpheid te komen, moeten de dadels echter meer warmte hebben, dan hun dit zuid-europeesch klimaat kan geven, daar is het zonnetje voor noodig, dat in Algiers en Tunis brandt.

Natuurlijk boeit ons echter hier nog 't allermeest de wilde flora; maar men meene niet, dat die in de omstreken van Nice dien overweldigenden indruk van overvloed en weelde geeft, die in zaken gekweekte bloemen zich onophoudelijk opdringt. Neen, zoo iets als een van bloemen bonte Juni-weide, of een met anemonen en met oxalis en zenegroen als overstrooid hoekje in een bosch of als een glooiende, met bloemenpracht behangen slootkant, zooals wij die bij ons kennen, moet men hier niet zoeken. Het land is er te steen- en rotsachtig voor, de berg is heer en meester, en hij laat de bloemen aan zijn kanten toe, zoodra hij maar voor hen wat vocht beschikbaar heeft, en waar de menschen op de hellingen terrassen hebben aangelegd, om de losse aarde vast te houden, ook daar komt dadelijk de wilde flora voor den dag.

De olijfboom, grijs en knoestig en met smalle bladeren, die op onze wilgenbladeren gelijken, is in massa op de bergen aangeplant. Hoe zou ook anders de olie uit olijven hoofdartikel voor den uitvoer kunnen zijn. Ook het hout van den boom, dat gepolitoerd zoo mooi geelbruin wordt, en waarvan allerlei kleine voorwerpjes vervaardigd worden, is belangrijk voor de export. Onder die olijfboomen schiet menig mooi wild plantje omhoog, zooals ook onder de oranje- en citroenboomen, die men zeer veel ziet en die met bijna rijpe vruchten prijken, terwijl de knopjes voor den nieuwen bloei reeds aan het uitkomen zijn. De olijven zullen eerst veel later rijp zijn en eveneens de amandelen, wier rose bloei ons nu verheugt. Reeds in de laatste Maartsche dagen op reis was 't een genot, de heerlijk bloeiende boomen uit de portierraampjes van den trein te zien, zooals zij tegen de berghellingen schitterend uitkwamen of in kleine boomgaarden donkerrose plekken in de donkere omgeving van begroeide bergen vormden. Kersenboomen met hun bloesemsneeuw voegden zich daarbij als een belofte van hetgeen wij over enkele weken ook ten onzent zouden te zien krijgen.

Bekende gezichtjes van het kleine goedje als paardebloem en madeliefje kijken u aan van onder die boomen naast andere, die wij bij ons als gekweekte bloemen kennen, zooals druifhyacintjes, die hier veelvuldig zijn, de goudsbloem en de muurbloem en de papavers en vele gele vlinderbloemen, die op brem- en lotussoorten lijken.

Al dat bekende neemt echter het exotische karakter van de flora aan de Middellandsche zee niet weg, dat behalve door de reeds genoemde boomen

en door de zeepijnen ook door cactussen, aloë's en yucca's gehandhaafd wordt, daar deze hier niet alleen zeer veelvuldig in tuinen aangeplant zijn, maar vaak, daaruit ontvlucht, geheel als tot de spontane flora behorende, zich voordoen. Heel eigenaardig is het, op te merken, hoe sommige lage kruiden, die wij bij ons als éénjarig kennen, hier tot kleine heestertjes geworden zijn, omdat zij door de zachte winters heen in leven konden blijven en hout hebben gevormd. Er zijn echter ook onder de heesters vele, waarvan men moeilijk kan beslissen, of ze wild of verwilderd zijn. Zoo troffen ons reeds op onze

eersten rijtoer naar het Château, een hoog punt niet ver van de stad, een paar heesters van één à twee meter hoogte, die langs den stoffigen, drogen weg overal waren opgeschoten. De een droeg groote en merkwaardig gevormde lichtblauwe lipbloemen; de onderlip was wel een paar centimeter lang en hing slap als

een groote breede tong naar beneden, terwijl een bovenlip volkomen ontbrak. Het was een echte bewoner vandrogebergstreken. De eironde, tegenover elkaar aan de stevige, vierkante takken gezeten bladeren waren aan den bovenkant donker-groen, maar aan den onderkant door een dichte, viltige beharing sneeuwwit, en deze zelfde kleur hadden ook de takken en stelen en de achterkant van den kelk. In een gewone Fransche schoolflora (*Nouvelle Flore par Bonnier et de Layens*) was deze plant niet te vinden en bij de weinige hulpmiddelen, die wij mee op reis hadden genomen, stonden we vrij verlegen voor de determinatie, tot we den heester in groote hoeveelheid aangeplant zagen in den prachtige tuin *Eilenroc* in de buurt van Nice op het schiereiland van Cap d'Antibes, een tuin, zoo genoemd door den vorigen eigenaar, den heer Loudon, een Nederlander, die den naam zijner vrouw Cornélie door omkeering van de volgorde der letters in den naam van zijn lusthof vereeuwigde. De tuinman van dezen tweemaal 's weeks eenige uren voor het publiek opengestelden tuin hielp ons op weg. De heesterachtige Labiaat was *Teucrium fru-*

ticans, die wij later in Vilmorin's groot werk over tuinplanten dan ook gemakkelijk konden vinden.

Juist zoo ging het met den anderen stevigen heester. Dit was een Papilionacee met niet-groote, donkergele bloemen en wier kleine drietallige blaadjes, evenals ook de steunblaadjes, en de bloem- en bladstelen viltig behaard waren. Het was *Medicago arborea* en op *Eilenroc* maakten de lange, breede ongeschoren hagen daarvan, die van boven den overvloed der aan het uiteinde der takken gezeten fraaie gele bloemen droeg, een prachtige indruk.

Het is een eigenaardig genot, zulke nieuwe soorten te zien van plantengeslachten, waarvan wij andere species door 't veelvuldig voorkomen in onze Nederlandsche flora zoo goed kennen; men ziet dan veel bekends zoo aardig gecombineerd met geheel nieuwe eigenschappen. Het is, alsof men een geliefd acteur in een nieuwe rol ziet optreden. Wij hadden

dit genoeg en nog behalve bij de reeds genoemde *Muscari*, die heele rotsveldjes blauw kleurde en niet onze *Muscari botryoides*, maar de minder spaarzaam bebladerde *Muscari racemosum* was, nog bij een paar Lipbloemigen, beide zeer verspreid op de bergen.

Nice.

De een is een plant, waarvan de naam meer bekend, dan de heester zelf aanschouwd is, namelijk de *Rosmarijn*, *Rosmarinus officinalis*. De bladeren van dit sterkriekende heestertje doen op 't eerste gezicht aan die der coniferen denken, want ze zijn zoo smal en vooral ook door de sterk naar achteren omgevouwen randen zoo stevig, dat zij heel veel op naalden gelijken. De zeer lichtblauwe, iets paarsachtige bloemen leeren spoedig, dat de plant een lipbloemige is en als men de beide lippen goed ziet ontwikkeld en niet meer dan twee meeldraden vindt, denkt men eerst aan een *Salvia*, doch de bekende bestuivingsmechaniek ontbreekt. Al de kenmerken, die Vilmorin voor de welriekende Rosmarijn opgeeft, ook het kleine tandje ongeveer halfweg op de helm-draden, vonden we hier aanwezig.

De andere Labiaat was werkelijk een *Salvia* of *Sauge*, zooals de Franschen haar noemen, namelijk

de *Salvia verbenaca*, *Sauge Fausse-Verveine*; zij moet, hoewel wij ze nooit vonden, ook ten onzent wel voorkomen. Henkels noemt haar kleinbloemige Salie; zij gelijkt in algemeen voorkomen wel op onze algemeen bekende *Salvia pratensis*, maar de bloemen zijn veel kleiner en zuiver donkerblauw van kleur.

Wij noemen hier ook nog bij als een derde geurig klein heestertje, dat ons aan een lieve bekende in 't vaderland herinnerde, de *Thymus vulgaris*, hier en daar in kleine kussentjes tusschen de rotsspelen ingeduwde, met haar talrijke fraai rose bloempjes op een ondergrond van zeer smalle, aan de randen opgerolde blaadjes, een aardig gezicht, anders maar nog niet zoo mooi als de rijke, mollige, paarse kussens van *Thymus serpyllum*, die de wegen in onze zandstreken versieren.

Wij noemden boven reeds de paardebloem *Tax-raxacum officinale*, als een der nationale vrienden, die men aan de oevers van Noord- en Middellandsche Zee gelijkelijk aantreft. Hier kwamen ons de bloemen iets kleiner voor dan thuis en wij zagen reeds in het begin van April verscheiden in vroolijke kaarsjes veranderd. Rijpe vruchtjes droeg ook reeds de bij ons gekweekte, hier in het wild voorkomende goudsbloem, *Calendula officinalis*, die in dezen ongecultiveerden staat veel kleiner bloemen heeft, zoodat ze ons in het voorbij rijden langs de bergwegen als oranjekleurige paardebloem voorkwam.

Het bovenstaande betreft het wilde goedje, dat op de hooge, drooge en per rijtuig gemakkelijk bereikbare plaatsen in het oog valt. Wie met sterke, jonge beenen te voet hier kan botaniseeren, zal niet alleen heel wat meer, maar ook heel wat anders vinden. Een enkel kijkje, dat wij konden nemen op een waterrijke plek bij een laag en ondiep beekje, deed ons daar vooreerst een eigenaardige, nog niet gedetermineerde soort van Boraginee vinden. Ze heeft veel van een *Symphytum officinale* met witte bloemen, doch de bladeren zijn niet zoo groot en niet zoo aflopend; de kroon is korter en iets geler van kleur, terwijl de slippen niet of zeer weinig omgeslagen zijn. Het merkwaardigste evenwel is, dat de bekende vijf kroonschubben van onze smeewortel hier veel langer zijn, buiten de kroon uitsteken en daar een kegel vormen, zooals zij anders binnen in de bloemkroon doen, terwijl de meeldraden kort zijn en in de bloemkroon verborgen blijven.

Verder vonden we op datzelfde plekje mooie, hooge, bloeiende exemplaren van *Scrophularia nodosa*, door het zuidelijk klimaat wel twee à drie maanden vervroegd in bloei, maar overigens, voor zoover wij konden zien, zonder andere wijziging, dan dat de bloemen helderder donkerpaars waren, dan men ze bij ons in den Gelderschen Achterhoek ziet.

Van *Arum italicum* vonden wij alleen de prachtige ongevlekte, witgeaderde bladeren, maar twee andere

bij ons eveneens zeldzame kruiden vonden wij hier wel in bloei. Het zijn de *Veronica polita*, die trouwens ook in het vaderland reeds om dezen tijd haar blauwe bloempjes vertoont en hier bij veel rijpe vruchtjes nog maar een enkele bloem bezat, en de *Fumaria capreolata*, bij ons slechts op enkele plaatsen gevonden en dan niet vóór Juni bloeiend, die hier nu haar lange trossen van slanke, witte bloemen, aan den top met de zoo in 't oog vallende donkerpaarse vlek versierd, rondom de haar omgevende planten slingert.

't Zou interessant zijn, deze flora rondom Nice eens te vergelijken met de echte Alpenflora en met die van het kalkgebergte, maar wij hopen, dat ook dit ons kijkje, slechts genomen van toeristenstandpunt, bij de lezers van *De Levende Natuur* belangstelling zal vinden.

F. J. VAN UILDRIKS.

Nice, 22 April 1905.

Dr. VITUS BRUINSMA.

HET BOOMPJESMOS.

Om wat moois te zien in de natuur behoeft men niet te wachten op de lente of den zomer; wie lust gevoelt, op een vorstvrij dagje den duinkant of het bosch te bezoeken, wordt getroffen door het frissche afwisselende groen der mossen. Overal verdroogde bladeren en grijze stammen; daartusschen puilt het jeugdige dichte mos te voorschijn en op enkele plekken, waar de stormwind den bodem heeft schoon geveegd, is het een ware lust te vertoeven. Er zijn onder hen soorten, waarvan men evenveel genoeg beleven kan als van de fraaiste kamerplanten; deze beloonen nog vaak moeite en zorg met ondank. Dat doen de mossen niet. Goed vochtig gehouden blijven ze maanden goed in de kamer, en zet men ze daarna in den tuin of op een niet te zonnig plekje, dan groeien en bloeien ze daar evengoed als in het bosch. Maar bloemen brengen ze niet voort; dat zou trouwens een zonderling gezicht opleveren, die kleine plantjes met zichtbare bloemen; sommige toch zijn ternauwernood eenige m.M. Evenwel hebben vele orgaantjes, die met meeldraden en stampers overeenkomen, en zoo iets als stuifmeel brengen ze ook voort. Alles is echter zóó klein, dat met het bloote oog er zoo goed als niets van te zien is; daartoe behoort eene vergrooting van 30 à 60 maal. Een microscoop is natuurlijk beter, maar... zonder microscoop is er van 't kleine ook nog wel iets te zien. Geduld en dikwijls waarnemen vergoeden dan het gemis van een duur instrument.

Het mos, waarover ik het een en ander wilde opmerken, is in fig. 1 afgebeeld. Het is een zeer geschikt plantje voor den tuin. Het vormt daar naast het ware boschhoekje een miniatuurbosch met hoog- en laagstammig hout; het is zomer en winter groen en donker bronskleurig, en het wordt, daar het oude steeds door jong vervangen wordt, een heerlijk, mollig, dik kussen van groen. Eigenlijk komen er van alle tinten in voor, het teedere lentegroen zoowel als het bruin van het najaar, maar vooral brons, alle mogelijke schakeeringen. Al heeft men 't plantje nooit